

INTERPELLATION TILL STATSRÅD

Från Riksdagsförvaltningen
2023-05-16
Besvaras senast
2023-06-02

Till utrikesminister Tobias Billström (M)

2022/23:358 Nakbadagen

al-nakba, eller nakbadagen, ”den stora katastrofen”, var flykten och fördrivningen av invånare från de områden i Palestina som kom att bilda staten Israel under 1948 års arabisk-israeliska krig. Området hade tilldelats palestinierna i samband med FN:s delningsplan.

Den 15 maj 1948 är det 75 år sedan al-nakba, den stora katastrofen då omkring 750 000 palestinier fördrevs och tvingades på flykt. Över 400 byar avfolkades och jämnades med marken. Israel har sedan dess nekat dem som fördrevs rätten att återvända. Än i dag lever flera miljoner palestinier i flyktingläger runt om i världen, och fördrivningen pågår fortfarande.

För israelerna var det självständighetskriget. För mig och världens över 12 miljoner palestinier är staten Israels tillkomst och historia en historia av kontinuerligt pågående övergrepp mot palestinierna. Senast i Gaza och östra Jerusalem. Av de 12 miljonerna befinner sig 6 miljoner på flykt utanför sitt hemland. Vi har bokstavligen fördrivits från vårt land, och många av dem som flyttat dit hänvisar till religiösa berättelser som grundvalen till sin ”rätt” att ockupera vårt land. Det möjliggjordes också av den brittiska kolonialmaktens beslut i Balfourdeklarationen 1917 om att ge judarna ett nationalhem i Palestina.

Palestina hade 1914 en befolkning på runt 800 000 personer, varav 60 000 (7,6 procent) var judar. Under den brittiska mandattiden skedde en stor judisk invandring, så enligt FN:s undersökningskommission (Unscop) fanns det 1946 i Palestina cirka 1,9 miljoner invånare, varav 33 procent var judar, 58 procent muslimer och 8 procent kristna. Enligt FN:s delningsplan 1947 skulle judarna, som utgjorde en tredjedel av befolkningen, tilldelas drygt 55 procent av Palestina och palestinierna, som utgjorde majoritet, knappt 45 procent. al-Quds/Jerusalem skulle stå under internationell kontroll. Samma dag som det brittiska mandatet upphörde, den 14 maj 1948, utropades staten Israel, varefter krig utbröt med de arabiska grannstaterna. Israel erövrade den ”arabiska” delen av Palestina och införlivade den med staten Israel. al-Quds/Jerusalem delades. Östra al-Quds/Jerusalem förvaltades av Jordanien, medan västra al-Quds/Jerusalem ockuperades och blev en del av Israel.

Vid det israeliska parlamentets första ordinarie sammanträde 1949 stiftades en lag om Jerusalem som den judiska statens huvudstad. År 1980 klubbade

israeliska knesset igenom "Jerusalemlagen", som förklarade att Israels huvudstad var hela al-Quds/Jerusalem. FN:s säkerhetsråd lät i samband med detta ogiltigförklara lagen och förklara den vara ogenomförbar ("null and void") i enlighet med folkrätten. De gav också rådet till världens nationer att flytta sina ambassader från staden. Som en följd härav flyttade samtliga länders ambassader till Tel Aviv. Det sista landet att flytta sina diplomater från al-Quds/Jerusalem var Bolivia 2006, samma år som FN:s generalförsamling återigen i en icke-bindande resolution förklarade all israelisk lagstiftning som gjorde anspråk på att gälla i de palestinska ockuperade territorierna, inkluderande al-Quds/Jerusalem, som ogiltig.

Omkring 750 000 palestinier fördrevs, enligt FN:s flyktingorganisation UNRWA och det brittiska utrikesdepartementet, eller flydde från den del av Palestina som Israel erövrade från palestinerna under 1948 års krig. Den officiella israelisk uppfattningen var länge att flykten var en del av Arabförbundets plan att invadera Palestina 1948. Israeliska historiker som professor Benny Morris menar att det inte var en medveten, aktiv policy för Israel att fördriva de palestinska araberna, utan att det skedde under ett långt, intensivt krig då flykt är en naturlig handling. Hans kollega, historikern Ilan Pappé, menar i stället att det fanns en medveten och aktiv policy att fördriva palestinerna från den israeliska arméns sida. Fördrivningen var givetvis förenad med stora lidanden där många miste livet under själva flykten och senare i den misär de hamnade i.

Benny Morris har studerat cirka 400 palestinska byar, städer och stadsdelar. Han delade in dem i olika kategorier beroende på huvudorsak till flykten. Enligt hans analys var det bara i sex fall som en direkt arabisk order orsakat flykten. I stället var det så att det från arabiskt håll riktades flera uppmaningar till de flyende att vända hem medan flykten pågick. Många flyende ville också bara fly undan striderna med tanken att sedan återvända hem.

Morris för ihop sina kategorier till två huvudsakliga, en grupp benämnd "normalflykting", som påverkats i huvudsak av den skräck för fienden som finns i konflikter, och en andra grupp benämnd "fördrivna", det vill säga påverkade till flykt av direkt eller indirekt sionistiskt fysiskt eller psykiskt våld. Hans slutsats var att en dryg fjärdedel kan betraktas som "normalflyktingar" och tre fjärdedelar som "fördrivna". Deir Yassin-massakern är det mest kända exemplet på sionistiskt våld som orsakat flykt. I Deir Yassin mördades 100–250 palestinier av judisk milis tillhörande Irgun och Sternligan.

Sternligan var också de som senare mördade medlaren Folke Bernadotte.

I mitten av juni 1948 fattade Israels regering ett formellt beslut om att inga flyktingar skulle tillåtas återvända. 500 palestinska byar utsattes för militära rensningskampanjer där invånarna fördrevs och mycket av infrastruktur och byggnation totalförstördes. Marken blev i många fall naturreservat eller uppläts som mark för nybyggnation åt kibbutzrörelsen. Listan över palestinska byar som avfolkades 1948 omfattar nästan 700 byar.

I december 1948 röstade FN:s generalförsamling fram resolution 194. Där fastslogs att de palestinska flyktingar som ville återvända till sina hem skulle ha rätt att göra det. De som inte ville återvända skulle erhålla kompensation för egendom som de förlorat på grund av sin flykt. I resolutionen ingick också artiklar om att al-Quds/Jerusalem med omgivningar skulle vara en demilitariserad zon under internationell kontroll. USA, Sverige och andra västländer röstade för denna resolution medan Sovjet och öststaterna röstade emot.

Sverige bör uppmärksamma al-nakba! Det finns omkring 7 000 personer födda i Palestina i Sverige i dag. Ännu fler har palestinska rötter. Israel måste kompensera de fördrivna palestinerna för deras egendomsförluster eller låta dem återvända i enlighet FN-resolution 194.

Med anledning av detta vill jag fråga utrikesminister Tobias Billström:

1. På vilket sätt avser ministern och regeringen att ta initiativ för att uppmärksamma nakbadagen?
2. Kommer ministern att ta initiativ i EU för att få till stånd nya fredsförhandlingar?
3. Avser ministern att ta initiativ för att förhindra utbyggnad av illegala bosättningar på ockuperad palestinsk mark?

.....

Jamal El-Haj (S)

Överlämnas enligt uppdrag

Anna Aspegren